

Sygn. akt III Ca 323/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 czerwca 2016 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący – Sędzia: SO Gabriela Sobczyk

Protokolant: Monika Piasecka

po rozpoznaniu w dniu 23 maja 2016 r. w Gliwicach

na rozprawie

sprawy z powództwa G. C., A. Z. i A. G.

przeciwko S. I.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Rudzie Śląskiej

z dnia 3 września 2015 r., sygn. akt I C 1046/15

I. zmienia zaskarżony wyrok:

1. w punkcie 1 w ten sposób, że:

a) **zasądza od pozwanego na rzecz powodów G. C., A. Z. i A. G. solidarnie kwotę 3374,59 zł (trzy tysiące trzysta siedemdziesiąt cztery złote pięćdziesiąt dziewięć groszy) z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP od kwoty 3184,59 zł (trzy tysiące sto osiemdziesiąt cztery złote pięćdziesiąt dziewięć groszy) od dnia 29 grudnia 2014r.;**

b) **oddala powództwo w pozostałej części;**

2. **w punkcie 2 w ten sposób, że zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwotę 688zł (sześćset osiemdziesiąt osiem złotych) z tytułu zwrotu kosztów procesu;**

II. oddala apelację w pozostałej części;

III. **zasądza od powodów solidarnie na rzecz pozwanego kwotę 4 zł (cztery złote) z tytułu zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.**

SSO Gabriela Sobczyk

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 3 września 2015r. Sąd Rejonowy w Rudzie Śląskiej zasądził od pozwanego S. I. na rzecz powodów G. C., A. Z., A. G. solidarnie kwotę 3 500,89 zł z umownymi odsetkami w wysokości czterokrotności stopy

kredytu lombardowego NBP w stosunku rocznym od kwoty 3 310,89 zł od dnia 29 grudnia 2014 r., a nadto zasądził od pozwanego na rzecz powodów solidarnie kwotę 717zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

W uzasadnieniu Sąd Rejonowy wskazał, że powodowie G. C., A. Z. i A. G. pozwem wniesionym w dniu 29 grudnia 2014 r. domagali się zasądzenia od pozwanego S. I. solidarnie na ich rzecz kwoty 3 500,89 zł z umownymi odsetkami w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP w skali roku od kwoty 3 310,89 zł oraz kosztów procesu według norm przepisanych.

Na uzasadnienie żądania powodowie podnieśli, że w dniu 26 marca 2013 r. pozwany zawarł z powodami prowadzącymi działalność gospodarczą pod nazwą P.U.H. (...) s.c. w T. umowę pożyczki gotówkowej na kwotę 4 500 zł zobowiązując się ją spłacić w 24 ratach miesięcznych płatnych do 5-go każdego miesiąca począwszy od 5 maja 2013 r. Pozwany spłacił niepełnych 10 rat w łącznej wysokości 2 336 zł, które zaksięgowano na poczet kosztów wezwań, odsetek karnych, odsetek kapitałowych oraz kapitału (zgodnie z § 8 pkt 4 umowy). W związku z brakiem spłaty następnej raty powodowie wezwali pozwanego do zapłaty, pod rygorem podjęcia dalszych czynności windykacyjnych, jednak wezwanie to pozostało bezskuteczne. Wobec braku spłaty kolejnej raty powodowie ostatecznie wezwali pozwanego do zapłaty, pod rygorem wypowiedzenia umowy pożyczki. Wezwanie to pozostało również bez odpowiedzi. Dlatego powodowie odjęli czynności windykacyjne, które nie przyniosły rezultatu. Powodowie pismem z dnia 13 maja 2014 r. dokonali wypowiedzenia warunków umowy pożyczki z zachowaniem 30-dniowego terminu. Wypowiedzenie to zostało odebrane w dniu 16 maja 2014 r. W okresie wypowiedzenia pozwany nie uregulował żadnych zaległości, dlatego w dniu 16 czerwca 2014 r. pożyczka stała się w pełni wymagalna (zgodnie z § 9 pkt 2,3 umowy).

Powodowie wskazali, że na dochodzona kwotę składają się:

- 2 911,27 zł z tytułu niespłaconego kapitału pożyczki (pomniejszonego o wpłaty pozwanego),
- 142,15 zł z tytułu niespłaconych odsetek kapitałowych, skapitalizowanych na ostatni dzień wypowiedzenia umowy pożyczki, czyli na 15 czerwca 2014 r. (pomniejszonych o wpłatę pozwanego),
- 43,07 zł z tytułu odsetek karnych od niespłaconych rat (zgodnie z § 8 pkt 1,2 umowy), naliczonych na ostatni dzień wypowiedzenia umowy pożyczki, czyli na 15 czerwca 2014 r. (pomniejszonych o wpłatę pozwanego),
- 214,40 zł z tytułu odsetek od zadłużenia przeterminowanego (od niespłaconego kapitału), liczonych od dnia wymagalności całej pożyczki tj. 16 czerwca 2014 r. do dnia 18 grudnia 2014 r. (zgodnie z § 9 pkt 4 w zw. Z § 8 pkt 2 umowy),
- 40 zł z tytułu wezwań do zapłaty (zgodnie z § 13 pkt 4 umowy),
- 150 zł z tytułu podejmowanych czynności windykacyjnych (zgodnie z § 13 pkt 4 umowy).

Powodowie wskazali, że odsetki liczone są od dnia wniesienia pozwu od kwoty 3 310,89 zł, którą stanowi suma niespłaconego kapitału pożyczki, odsetek kapitałowych skapitalizowanych na ostatni dzień wypowiedzenia umowy pożyczki, odsetek karnych skapitalizowanych na ostatni dzień wypowiedzenia umowy pożyczki oraz odsetek od zadłużenia przeterminowanego skapitalizowanych na dzień 18 grudnia 2014 r.

Od wydanego w sprawie nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym, pozwany S. I. wniósł sprzeciw, w którym podniósł zarzut zawyżonej wartości przedmiotu sporu. Pozwany potwierdził zawarcie umowy pożyczki z dnia 26 marca 2013 r. jednak zaprzeczył istnieniu wierzytelności w kwocie wskazanej w pozwie, gdyż wskazał, że do dnia 5 grudnia 2014 r. spłacił już kwotę wynikającą z harmonogramu spłat będącego częścią umowy pożyczki. Jednocześnie podniósł, że w 2 i 3 kwartale windykator powodów T. J. otrzymał od niego trzykrotnie kwotę 500 zł za miesiące od lipca do grudnia 2014 r.

W odpowiedzi na sprzeciw pozwanego powodowie w piśmie procesowym z dnia 26 maja 2015 r., odnosząc się do zarzutu o nieprawidłowym wyliczeniu wartości przedmiotu sporu oraz o dokonaniu przez pozwanego na rzecz

powodów wpłaty łącznej kwoty 1 500 zł wyjaśnili, że pozwany dokonał następujących wpłat, które zaksięgowane zostały zgodnie z § 8 ust. 4 umowy w następującej kolejności: koszty, odsetki, kapitał pożyczki, wskazując w piśmie szczegółowo sposób dokonania zaliczenia.

Powodowie ponownie wskazali, że pozwany dokonał na rzecz powodów wpłat w łącznej wysokości 2 336 zł.

Na rozprawie w dniu 20 sierpnia 2015 r. pozwany twierdził, że zapłacił na rzecz powodów poza kwotą wskazaną w piśmie powodów z dnia 26 maja 2015 r. w wysokości 2 336 zł jeszcze kwotę 1 500 zł, którą przekazał windykatorowi, który przychodził w imieniu powodów do jego mieszkania, jednak nie ma pokwitowań tych wpłat.

Sąd Rejonowy ustalił, że w dniu 26 marca 2013 r. pozwany S. I. zawarł z powodami A. Z., A. G. i G. C. prowadzącymi działalność gospodarczą pod nazwą (...) s.c. umowę pożyczki gotówkowej, na mocy której powodowie udzielili pozwanemu pożyczki w kwocie 4 500 zł na okres od 26 marca 2013 r. do 5 kwietnia 2015 r. (§ 1 ust. 1 umowy), a pozwany zobowiązał się do zwrotu pożyczki w 24 miesięcznych ratach w terminie do 5 kwietnia 2015 r. (§ 3 ust. 1 umowy). Pożyczka była oprocentowana według zmiennej stopy procentowej stanowiącej czterokrotność kredytu lombardowego NBP (§ 5 ust. 1 umowy). Strony umowy postanowiły ponadto, że niespłacenie raty pożyczki w całości lub w części w ustalonym terminie powoduje uznanie niespłaconej kwoty za zadłużenie przeterminowane, od którego pożyczkodawca nalicza odsetki według zmiennej stopy procentowej stanowiącej czterokrotność kredytu lombardowego NBP. W przypadku powstania zadłużenia przeterminowanego spłaty zalicza się w następującej kolejności: koszty, odsetki, kapitał (§ 8 umowy). Zgodnie z umową pożyczkodawca miał prawo wypowiedzieć umowę w formie pisemnej z zachowaniem 30-dniowego okresu wypowiedzenia w sytuacji niespłacenia przez pożyczkobiorcę dwóch kolejnych rat pożyczki. Jeżeli pożyczkobiorca nie spłaci swoich zobowiązań wobec pożyczkodawcy w terminie wskazanym w wypowiedzeniu, cała pozostała do spłaty kwota pożyczki wraz z należnymi odsetkami i opłatami staje się wymagalna, a pożyczkodawca przystępuje do zaspokojenia swoich wierzytelności z tytułu umowy w postępowaniu sądowym. W następnym dniu po upływie terminu wypowiedzenia cała pozostała do spłaty kwota pożyczki staje się zadłużeniem przeterminowanym, od której pożyczkodawca nalicza i pobiera odsetki według zmiennej stopy procentowej określonej dla zadłużenia przeterminowanego (§ 9 umowy). Od kwoty pożyczki pożyczkodawca pobrał jednorazowo prowizję w wysokości 300 zł. Kwota prowizji oraz odsetek należnych za cały okres obowiązywania umowy w wysokości 964,36 zł składały się na całkowity koszt pożyczki (§ 10 umowy). Pożyczkobiorca zobowiązał się również do zapłaty kwoty związanej z ustanowieniem zabezpieczenia pożyczki w wysokości 1 200 zł (§ 10 umowy).

Sąd Rejonowy ustalił, że pozwany w okresie od 15 maja 2013 r. do 26 lutego 2014 r. dokonał na rzecz powodów wpłat w łącznej kwocie 2 336 zł tytułem spłaty pożyczki, które zaliczone zostały przez powodów w następnej kolejności: na koszty, odsetki oraz należność główną.

Następnie pozwany zaprzestał spłacania rat pożyczki na rzecz powodów. W piśmie z dnia 13 marca 2014 r. powodowie wezwali pozwanego do zapłaty kwoty 346,07 zł tytułem części zaległych rat nr 10 i 11 oraz odsetek karnych i kosztów wezwania w terminie 7 dni, pod rygorem podjęcia czynności windykacyjnych. Pozwany odebrał wezwanie do zapłaty w dniu 19 marca 2014 r.

W piśmie z dnia 14 kwietnia 2014 r. powodowie wezwali pozwanego do zapłaty kwoty 593,56 zł tytułem zadłużenia powiększonego o kolejną ratę, odsetki karne i koszty wezwania. Wezwanie to doręczone zostało pozwanemu w dniu 17 kwietnia 2014 r.

W dniach 30 kwietnia 2014 r. i 26 maja 2014 r. pracownik pozwanych udał się do miejsca zamieszkania pozwanego celem przeprowadzenia czynności windykacyjnych, jednak nie zastał pozwanego.

Powodowie pismem z dnia 13 maja 2014 r. wypowiedzieli pozwanemu umowę pożyczki zawartą w dniu 26 marca 2013 r., z zachowaniem 30-dniowego okresu wypowiedzenia i wezwali pozwanego do zapłaty łącznie kwoty 3 223,76 zł w terminie wypowiedzenia pod rygorem skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego. Wypowiedzenie umowy zostało doręczone pozwanemu w dniu 16 maja 2014 r.

Pismem z dnia 20 października 2014 r. powodowie skierowali do pozwanego przesądowe wezwanie do zapłaty kwoty 3 443,46 zł w terminie 7 dni od otrzymania pisma, pod rygorem skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego. Wezwanie zostało doręczone pozwanemu w dniu 27 października 2014 r.

W ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy wskazał, że bezspornym było w niniejszej sprawie, że strony łączyła umowy pożyczki z dnia 26 marca 2013 r., której przedmiotem była kwota 4 500 zł, bezspornym też było, że pozwany zapłacił na rzecz powodów łącznie kwotę 2 336 zł tytułem spłaty pożyczki.

Sąd Rejonowy wskazał na art. 720 kc określający obowiązki stron umowy pożyczki. Wskazał też, że pozwany twierdził, iż poza kwotą 2 336 zł wpłacił na rzecz powodów jeszcze łącznie kwotę 1 500 zł, którą miał przekazać windykatorowi, który przychodził do jego domu w imieniu powodów.

Okoliczność ta została zaprzeczona przez powodów, dlatego na pozwanym ciążył obowiązek wykazania tej okoliczności zgodnie z art. 6 k.c. W myśl art. 6 k.c. ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne.

Sąd Rejonowy uznał, że pozwany nie wykazał – wbrew obowiązkowi wynikającemu z art. 6 k.c. – aby zapłacił na rzecz powodów dodatkowo kwotę 1 500 zł. Na tę okoliczność pozwany nie przedstawił żadnego dowodu. Z twierdzeń pozwanego wynikało, że nie posiada on pokwitowań dotyczących tych wpłat.

Z tych względów w ocenie Sądu Rejonowego powództwo podlegało uwzględnieniu w oparciu o przepis art. 720 k.c. O odsetkach Sąd Rejonowy orzekł na mocy art. 481 § 1 i 2 k.c. i art. 482 k.p.c. O kosztach procesu Sąd Rejonowy orzekł na mocy art. 98 § 1 i 3 k.p.c. Wskazał, że na zasądzoną od pozwanego na rzecz powodów tytułem zwrotu kosztów postępowania kwotę 717 zł składały się: opłata od pozwu w kwocie 100 zł, wynagrodzenie pełnomocnika powodów będącego radcą prawnym w kwocie 600 zł, opłata skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł.

Apelację od tego wyroku wniósł pozwany, zaskarżając go w całości. Zarzucił nie uwzględnienie przez Sąd Rejonowy jego twierdzenia o wpłaceniu przez pozwanego windykatorowi kwoty 1500 zł. wskazał, że zaprzestał spłacania rat, kiedy windykator po przekazaniu mu trzeciej kwoty 500zł mimo obietnicy nie przedstawił pozwanemu pisemnego potwierdzenia wpłaty kwoty 1500 zł.

W apelacji zawarł wniosek o przesłuchanie (...) na okoliczność przekazanych mu kwot.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie mogła odnieść skutku w pełnym zakresie. Wskazany przez pozwanego zarzut niewłaściwych ustaleń faktycznych co do tego, że pozwany nie wpłacił na ręce windykatora dalszej kwoty 1500zł nie mógł być skuteczny. Zasadnie Sąd Rejonowy wskazał, że okoliczność ta została zaprzeczona przez powodów, a zatem wymagała udowodnienia, pozwany zaś na jej poparcie w postępowaniu przed Sądem I instancji nie przedstawił żadnych dowodów. Podkreślenia przy tym wymaga, że pozwany miał możliwość złożenia wniosku o przeprowadzenie dowodu zeznań świadka T. J. już w postępowaniu przed Sądem Rejonowym, a mimo to dowodu tego nie zgłosił.

Nie mógł zatem być uwzględniony wniosek dowodowy zgłoszony przez pozwanego w apelacji. zgodnie bowiem z art. 505¹¹kpc, Sąd drugiej instancji nie przeprowadza postępowania dowodowego z wyjątkiem dowodu z dokumentu. Przepisu paragrafu poprzedzającego nie stosuje się, jeżeli apelację oparto na późniejszym wykryciu okoliczności faktycznych lub środkach dowodowych, z których strona nie mogła skorzystać przed sądem pierwszej instancji.

Odnosząc okoliczności niniejszej sprawy do treści wskazanego przepisu, podnieść należy, że po stronie pozwanego nie doszło do wykrycia nowych okoliczności faktycznych czy środków dowodowych po zamknięciu rozprawy przed sądem I instancji, zatem nie było możliwe przeprowadzenie w postępowaniu odwoławczym dowodu z przesłuchania wnioskowanego świadka.

Apelacja jedynie w niewielkiej części odniosła skutek, bowiem badając sprawę w jej granicach Sąd Okręgowy dokonał też oceny rozstrzygnięcia pod kątem tego, czy przy jego wydaniu nie doszło do naruszenia prawa materialnego.

Przedmiotem oceny w tym zakresie były przede wszystkim postanowienia zawartej przez strony umowy, opisane przez Sąd Rejonowy. Sąd Okręgowy zważył na treść art. 482§1 kc, zgodnie z którym od zaległych odsetek można żądać odsetek za opóźnienie dopiero od chwili wytoczenia o nie powództwa, chyba że po powstaniu zaległości strony zgodziły się na doliczenie zaległych odsetek do dłużnej sumy. Zgodnie z art. 482§ 2kc, przepis paragrafu poprzedzającego nie dotyczy pożyczek długoterminowych udzielanych przez instytucje kredytowe.

Odnosząc treść tych przepisów do okoliczności niniejszej sprawy wskazać należy, że po powstaniu zaległości pozwanego strony nie zawierały żadnego porozumienia, które pozwalałoby na doliczenie zaległych odsetek do sumy, od której oblicza się odsetki. Jednocześnie okoliczności sprawy oraz status powodów jako podmiotów gospodarczych, wynikający z akt wynika, że prowadzona przez nich spółka nie jest instytucją kredytową udzielającą długoterminowych pożyczek. Pożyczka udzielona pozwanemu w ocenie Sądu Okręgowego nie może być rozumiana jako długoterminowa, powodowie zaś nie stawiali twierdzenia o tym, że tworzą „instytucję kredytową”, która takich pożyczek długoterminowych udziela. Z całą pewnością sformułowanie z art. 482§1kc odnieść można do banku, a nie jest to możliwe w odniesieniu do spółki cywilnej osób fizycznych, która w ramach prowadzonej działalności gospodarczej wykonuje różne usługi, a jednym z nich jest udzielanie pożyczek.

W tym stanie sprawy do umowy pożyczki zawartej przez strony zastosowanie ma zakaz anatocyzmu wynikający z art. 482§1kc. Tym samym, postanowienie umowy zawarte w §8 ust.2 dotyczące prawa powodów do pobierania odsetek (umownych- maksymalnych) od zadłużenia przeterminowanego (niespłaconych rat lub całej kwoty należności po upływie terminu wypowiedzenia umowy) jest nieważne w części, w jakiej pozwalało na pobieranie odsetek od niespłaconych odsetek, stanowiących część raty (lub część należnej kwoty wymagalnej w całości po wypowiedzeniu pożyczki) za okres przed wytoczeniem powództwa. Podstawę prawną uznania tej nieważności opisanego postanowienia umownego stanowi art. 58§1 i 3 kc w zw. z art. 482§1kc.

Tym samym przy istnieniu zaległości ze spłatą rat, na podstawie tego postanowienia umowy powodowie mieli prawo naliczać odsetki od zadłużenia przeterminowanego jedynie w części obejmującej kwoty kapitału pożyczki. Podobnie z zadłużeniem przeterminowanym po wypowiedzeniu umowy pożyczki.

Nadmienić przy tym należy, że umowa stron przewidywała zarówno odsetki umowne, jak i odsetki umowne od zadłużenia przeterminowanego w wysokości odsetek maksymalnych. Tym samym dopuszczenie do naliczania odsetek od odsetek przed wytoczeniem powództwa prowadziło nadto do obejścia przepisu art. 359§2¹kc (w brzmieniu obowiązującym w czasie obowiązywania umowy stron), określającego maksymalną wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej.

Powyższa konstatacja prowadziła do wniosku o konieczności dokonania przeliczenia sposobu zaliczenia wpłat dokonanych przez pozwanego.

Odsetki od zadłużenia przeterminowanego liczone za okres sprzed wniesienia pozwu wynoszą tym samym 212,38 zł (a zatem mniej niż kwota 257,47zł, jakiej z tego tytułu domagali się powodowie w pozwie).

Konsekwencją ponownego rozliczenia dokonanych wpłat jest też zaliczenie ich większej części na kapitał pożyczki. Na skutek tego zaliczenia dokonanych przez pozwanego wpłat, do zapłaty pozostała kwota 2830,06 zł kapitału.

Odnosnie kosztów windykacji, powodowie w pozwie domagali się z tego tytułu 190zł. Sąd Okręgowy w tym zakresie stwierdził, że powodowie mogą domagać się należności za czynności windykacyjne nie wówczas, kiedy zaistniały podstawy do ich podjęcia, ale wówczas, kiedy faktycznie je podjęli. Jak wynika z §13 ust.4 umowy, strony ustaliły, że za każde wezwanie powodom należy się 20zł, za czynności windykacyjne podejmowane po wezwaniu – 150 zł. Dołączone dokumenty wykazują dwa wezwania do zapłaty skierowane do pozwanego oraz podjęcie czynności windykacyjnych

w miejscu zamieszkania pozwanego, ich podjęcie pozwany przyznał. Zatem żądana z tytułu kosztów kwota 190 zł znajduje oparcie w materiale sprawy.

Z tych przyczyn kwotę zasądzoną na rzecz powodów od pozwanego należało obniżyć do 3374,59zł (2830,06zł kapitału, żądane odsetki umowne 142,15 zł, odsetki od należności przeterminowanych - 212,38zł i koszty windykacji 190 zł. Żądane odsetki umowne od dnia wniesienia pozwu zasądzono od kwoty 3184,59zł (zgodnie z zasadą wskazaną w pozwie i znajdującą oparcie w umowie, że powodowie nie mogą żądać odsetek od kosztów windykacji i wezwań).

Z tych powodów w oparciu o art. 386§1kpc zaskarżony wyrok zmieniono. Konsekwencją zmiany co do należności głównej jest zmiana rozstrzygnięcia o kosztach, które oparto na art. 100 kpc, wobec tego, że roszczenie powodów uwzględniono jedynie częściowo.

Dalej idącą apelację jako nieuzasadnioną oddalono na podstawie art. 385kpc.

O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono po myśli art. 100 kpc w zw. z art. 391§1kpc. pozwany poniósł koszty opłaty od apelacji, powodowie nie złożyli wniosku o zasądzenie kosztów w postępowaniu odwoławczym. Tym samym na rzecz powoda zasądzono 4 zł jako część opłaty od apelacji odpowiadającą uwzględnionej części apelacji.

SSO Gabriela Sobczyk